

Vyhlášení výsledků 28. ročníku soutěže o Cenu Edvarda Beneše

V letošním roce bylo do soutěže o Cenu Edvarda Beneše přihlášeno 13 prací z Historie 20. století a 8 prací ze Sociologie.

V oblasti Historie 20. století cenu 1. stupně získal **Jan Moravec** z Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity za soutěžní práci: **Italští uprchlíci na Velkomeziříčsku za první světové války.**

Jan Moravec si pro svou diplomovou práci zvolil velice aktuální téma válečných uprchlíků - italských uprchlíků z Jižního Tyrolska, kteří se přemístili a usadili v okrese Velké Meziříčí v době první světové války, konkrétně roku 1915, kdy vypukla válka mezi Rakousko-Uherskem a Itálií. Jejich počet byl přibližně 1300 osob. Žili zde až do roku 1919, kdy se vrátili domů. Jejich domov se mezitím ocitl v Itálii. Jedná se o atraktivní a zároveň ne příliš zpracované téma. Autor čerpal z řady primárních pramenů, mnohdy cizojazyčných, především pak z dobových kronik. Archiválie zpracovával velmi pečlivě. Vedle mapování přesunu obyvatel zkoumá především jejich materiální zabezpečení, ekonomickou aktivitu, otázky školství, pastorační péči a řadu dalších otázek každodenního života. Problematika migrace se všemi k tomu náležejícími fenomény je v současnosti velmi aktuální, komparace s minulostí může být obecně velmi přínosnou.

Cena Edvarda Beneše 2. stupně byla udělena **Veronice Koubové** z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze za soutěžní práci: **Intermezzo v biskupské službě Štěpána Trochty v letech 1950 – 1968: Vracím se k vám.**

Veronika Koubová se ve své diplomové práci rozhodla věnovat osobě litoměřického biskupa, významného saleziána, Štěpána Trochty. Vybrala si v jeho životě intermezzo – téměř dvacetileté mezidobí – které Trochta strávil v internaci, vyšetřovací vazbě, vězení, v civilním zaměstnání a v charitativním domě v Radvanově. Právě toto období se dosavadní historiografii, která tenduje k hagiografickému zpracování, protože je většinou navázána na církevní prostředí, zatím nedařilo objektivně a profesionálně uchopit. Veronika Koubová na základě unikátního archivního výzkumu představuje Štěpána Trochtu jako člověka živého, silného, úctyhodného a inspirujícího, ale také chybujícího a pochybujícího. Na Trochtově životní cestě je možné autenticky poznávat vývoj a dilemata katolické církve, zároveň plně obnažuje dopad autoritativních režimů na českou společnost a církve, jako její součást.

Cena Edvarda Beneše 3. stupně byla udělena **Zuzaně Cilerové** z Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci za soutěžní práci: **Mimořádný lidový soud v Mostě v tzv. prvním retribučním období. Případy příslušníků SS.**

Zuzana Cilerová se v bakalářské práci věnuje problematice poválečného retribučního soudnictví v Československu v kontextu otázky členství v SS (Schutzstaffel- Ochranný oddíl). Mezinárodní vojenský tribunál v Norimberku označil organizaci SS za zločineckou a obdobně k ní přistupovaly i mimořádné lidové soudy v českých zemích, za trestné bylo považováno již samotné členství. SS zároveň hrály zásadní roli v represivním aparátu nacistického Německa. Autorka se zabývá případy příslušníků SS, které řešil Mimořádný lidový soud v Mostě v tzv. prvním retribučním období, tj. mezi lety 1945 a 1947. První část práce se věnuje legislativní normě, druhá část je pak věnována rozboru případů konkrétních příslušníků SS a následně detailní analýze jednotlivých kauz. Bakalářská práce Zuzany Cilerové je zdařilou analýzou dané problematiky.

Čestné uznání v oblasti historie získal **Jakub Racek** z Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity za soutěžní práci: **Ke každému z vás osobně se obracím. Život P. Josefa Čupra SJ (1934 – 2019).**

Jakub Racek ve své bakalářské práci přiblížil život a dílo jednoho z obnovitelů české jezuitské provincie a následně provinciála řádu Josefa Čupra. Zaměřil se na jeho činnost v exilu, do něhož odešel jako stavební inženýr roku 1966, vystudoval teologii a byl vysvěcen na kněze. Jeho římské působení bylo ovlivněno atmosférou po Druhém Vatikánském koncilu a také setkáním s inspirativní osobou kardinála Josefa Berana či Tomáše Špidlíka. Autor přibližuje Čuprův každodenní život v koleji Nepomuceum, jeho práci ve Vatikánském rozhlasu i pastorační činnost. Druhým těžištěm práce je sledování osudů české provincie Tovaryšstva Ježíšova ve dvacátém století a Čuprova činnost ve vlasti pro roce 1989. Rackova práce je po stránce heuristické i obsahové a stylistické na vysoké úrovni, navíc je mimořádně objevná.

Další čestné uznání v oblasti historie získal **Roman Štér** z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze za soutěžní práci: **Československý výbor obránců míru a jeho místo v politickém systému Československa v letech 1949 – 1956.**

Diplomová práce Romana Štéra je věnována jedné z organizací, která sloužila záměrům vládnutí KSČ po Únoru 1948. I pro režimy nesvobody je typická snaha nejen uplatňovat perzekuci, ale také veřejnost organizovat a hodnotově orientovat, tím pak v důsledku utvářet její loajalitu a získávat společnost pro vlastní cíle a záměry. Takovou organizací byl i Československý výbor obránců míru. Po obsahové stránce představuje text diplomové práce velmi podařené dílo. Autor seznamuje s okolnostmi a vznikem Výboru, s jeho praktickým působením, poznáváme vrcholné představitele organizace, seznamujeme se s obtížemi jejího fungování. Autor podává plastický obraz dané

organizace, který heuristicky pevně stojí na prostudovaném archivním materiálu. Jedná se o první komplexnější zpracování situace a historie Československého výboru obránců míru.

V oblasti Sociologie cenu 1. stupně získala **Jana Spurná** z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, za soutěžní práci: **Typy plýtvání potravinami v českých domácnostech.**

Práce se tematicky zabývá plýtváním potravinami v České republice. Přináší vstupní rešerši existujících empirických studií realizujících segmentaci různých národních populací (a jejich mezinárodní srovnání) z hlediska motivací a důvodů pro plýtvání potravinami v domácnostech. Takovou segmentaci pak autorka sama realizuje pomocí sekundární analýzy dat reprezentativních pro českou populaci. Práce si klade na bakalářskou práci velmi ambiciózní cíl, který se jí daří naplnit. V empirické části autorka uplatnila analytické postupy přesahující znalosti studentů bakalářského stupně, navíc provedla tyto analýzy dobře, informovaně a se zajímavými výsledky, které je schopna interpretovat a diskutovat. Bakalářskou práci Jany Spurné lze považovat za vynikající a za nadstandardní svou kvalitou, obsahem i výsledky.

Cenu 2. stupně získala **Barbora Procházková** z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze za soutěžní práci: **Zvládnutí pandemie Covid-19 u akademických pracovníků-matek.**

Cílem práce bylo zjistit, jak se akademičky vypořádávaly s globální krizí v souvislosti se skloubením osobního a profesního života. Práce zohledňuje kritéria akademické excelence, zkoumá, zda se zvládnutí pandemie lišilo u akademických pracovníků, jež dosahují těchto kritérií, a těch, jež jich nedosahují. Uplatňuje přitom kvalitativní metodu. Rozdíly sledované analyticky v rovině osobního, rodinného či profesního života se neukázaly být nějak zásadní, práce nicméně nabídla poměrně detailní reflexi podmínek života. Ani rozdíly mezi skupinami oborů nebyly příliš výrazné, na druhé straně se ukazovaly difference mezi zaměřením na výuku a na výzkum. Autorka se neomezuje pouze na genderový aspekt a postihuje celou řadu zajímavých aspektů práce v akademickém prostředí. Mnohé poznatky budou zřejmě platné i v dlouhodobějším časovém horizontu.

Cenu 3. stupně získal **Jan Pácl** z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity za soutěžní práci: **Bytí virtuálním studentem: Mediovaná realita distanční výuky.**

Bakalářská práce se zabývá prožíváním studentů prvních ročníků Masarykovy univerzity v akademickém roce 2020/2021, kdy distanční výuku zprostředkovala síťová média a socializace mezi studenty pak probíhala na platformách instant messengers. Téma bylo zkoumáno prostřednictvím devíti kvalitativních polostrukturovaných rozhovorů, které byly následně analyzovány pomocí empirické fenomenologické metody a některých principů metody zakotvené teorie. Rozsah zkoumaného vzorku samozřejmě neumožňuje přijetí obecnější závěrů, analýza ovšem věrohodně a plasticky přibližuje tehdejší situaci a její dopady na život studentů. Práce je napsána přehledně a s citem pro metodologické aspekty řešení, velmi zdařilá je také prezentace výsledků analýzy.

Čestné uznání v oblasti Sociologie získala **Martina Veletová** z Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci za soutěžní práci: **Život a práce v domově pro seniory. Kvalitativní případová studie.**

Autorka v práci zužitkovala svou osobní zkušenost z období, kdy protiepidemická opatření zasáhla i do chodu zařízení sociálních služeb, kam mj. patří domovy pro seniory. Zavedená protiepidemická opatření s sebou zřejmě přinesla změny sociální interakce uvnitř ale i vně těchto zařízení, z toho pak vyplynuly výzkumné otázky: Jak zaměstnanci a klienti společně vytvářejí sociální realitu Domova? Jak definují situaci v kontextu protiepidemických opatření a jak interpretují důsledky těchto opatření? Jakými způsoby, podle jakých pravidel zvládají tuto situaci? Jak se vyrovnávají zejména s omezením či zákazem kontaktů klientů s jejich rodinami? Autorka na ně odpovídá formou poměrně detailního a z různých perspektiv vedeného popisu, nabízí tedy velmi dobrý vhled do tehdejší situace ve zkoumaném zařízení. Její závěry odpovídají

zkušenostem odjinud a jsou tedy pečlivě zpracovaným svědectvím doby solidně metodologicky ukotveným. Výsledky arciť nejsou příliš překvapivé.